

ЗАТВЕРДЖЕНО
ХІ з'їздом
суддів України
22 лютого 2013 року

КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ

ПРЕАМБУЛА

Реалізація права кожного на справедливий і відкритий розгляд його справи незалежним та неупередженим судом на основі принципу верховенства права, здійснення правосуддя від імені держави Україна виключно на підставі Конституції та законів висувають високі вимоги до моральності судді.

Усвідомлюючи значимість своєї місії, а також те, що довіра суспільства до судової влади, громадська впевненість у моральному авторитеті, чесності та непідкупності суддів залежать від їх поведінки, судді України вважають, що зобов'язані демонструвати і просувати високі стандарти поведінки, у зв'язку з чим добровільно беруть на себе більш істотні обмеження, пов'язані з дотриманням етичних норм поведінки як під час здійснення правосуддя, так і в повсякденному житті.

На підставі Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Європейської хартії про статус суддів, Бангалорських принципів поведінки суддів, міжнародних стандартів поведінки суддів, беручи до уваги, що компетентність, незалежність та неупередженість суддів є гарантією захисту прав людини, з'їзд суддів України приймає цей Кодекс, положення якого спрямовані на встановлення етичних стандартів, пов'язаних зі статусом судді.

Стаття 1. Загальні положення

Положення цього Кодексу визначають правила поведінки суддів у професійній та позасудовій діяльності.

Дія цього Кодексу поширюється на професійних суддів, суддів Конституційного Суду України, а також на присяжних і народних засідателів на період їх залучення до здійснення правосуддя.

При визначенні меж допустимої поведінки у випадках, не передбачених цим Кодексом, суддя повинен керуватися міжнародними стандартами у сфері поведінки суддів та загальноприйнятими в суспільстві сталими нормами поведінки.

Суддя повинен бути взірцем законослухняності.

Стаття 2. Вимоги щодо державних символів, відзнак та статусу судді

Суддя повинен демонструвати повагу до держави та її символів, які є і символами судової влади – Державного Герба України і Державного Прапора України.

Суддя здійснює правосуддя в мантії та з нагрудним знаком, зразки яких затверджено Радою суддів України.

Суддя до виходу у відставку або на пенсію має уникати прийняття державних нагород, а також будь-яких інших нагород, відзнак, грамот органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язаних зі здійсненням правосуддя.

Суддя користується всіма громадянськими правами і свободами, гарантованими Конституцією та законами України, нормами міжнародного права, за винятком обмежень, установлених законами України.

Стаття 3. Незалежність

Незалежність судді під час здійснення правосуддя є передумовою реалізації принципу верховенства права, забезпечення правопорядку в державі та невід'ємною складовою справедливого розгляду справи в суді.

Принцип незалежності судді є основоположним і полягає в дотриманні незалежної позиції як під час виконання обов'язків судді так і в позаслужбовій діяльності по відношенню до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, конкретних сторін у справі, засобів масової інформації.

Принцип незалежності судді виключає будь-які відносини, що не відповідають посаді чи додатковим обов'язкам судді, крім представницьких, або втручання з боку органів законодавчої та виконавчої влади.

Забезпечуючи інституційний аспект незалежності суду, суддя має реагувати в межах наданих йому повноважень та з дотриманням процедури на прояви неповаги до суду.

Під час здійснення правосуддя суддя зобов'язаний виходити виключно з фактів, установлених на підставі власної оцінки доказів, знання та розуміння законів, механізму реалізації принципу верховенства права, незалежно від будь-яких зовнішніх впливів, стимулів, загроз, втручання або публічної критики.

У разі прийняття суддею рішення у справі за законом одноособово суддя діє незалежно від думки своїх колег по суду.

Стаття 4. Неупередженість

Неупередженість є основоположним принципом і необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов'язків та виявляється як у змісті судового рішення, так і в усіх процесуальних діях, що передують його прийняттю.

Під час здійснення правосуддя суддя має бути вільним від власних прихильностей, упередженості чи забобонів.

Неупереджена поведінка судді в судовому засіданні та в позаслужбовій діяльності повинна сприяти підтримці та зростанню довіри суспільства, сторін у справі до об'єктивності суддів та суду.

Судді, по можливості, слід утримуватися від дій, які можуть викликати конфлікт інтересів та створити підстави для самовідводу або відводу.

Суддя має уникати позапроцесуального спілкування із сторонами, третіми особами або їх представниками, крім випадків, якщо таке спілкування направлене на організацію об'єктивного розгляду справи в розумні строки і під час нього присутні всі учасники процесу або їх представники.

Суддя повинен уникати ситуацій, коли особисті стосунки з учасниками процесу можуть викликати обґрунтовані припущення чи створити видимість упередженого ставлення судді або надання ним переваги комусь із учасників процесу.

Суддя має утримуватися від публічних та інших висловлювань, заяв та інтерв'ю, які можуть створити обґрунтовані сумніви щодо його неупередженості у конкретній справі.

Суддя зобов'язаний взяти самовідвід у випадках, передбачених законом.

Суддя заявляє про самовідвід, якщо:

а) суддя висловив свою позицію по суті справи, яка перебуває у нього на розгляді;

б) суддя володіє доказами, які мають відношення до справи, що перебуває у нього на розгляді;

в) раніше при розгляді цього ж предмета спору суддя виступав у якості адвоката, прокурора, представника сторони, свідка;

г) чоловік (дружина) судді або близький родич когось із них бере участь у справі в якості прокурора, адвоката, експерта, спеціаліста, свідка, сторони, третьої особи або їх представників;

д) суддя або члени його родини зацікавлені в рішенні у справі, яка перебуває у нього на розгляді.

Суддя має право взяти самовідвід з метою забезпечення своєї безпеки та безпеки своїх близьких родичів у випадку, коли в конкретній справі на нього та членів його родини чиниться тиск, висловлюються погрози або створюються загрозливі умови, якщо суддя у визначений законом спосіб зробив заяву про це компетентним органам, але стосовно нього не було вчасно вжито адекватних заходів безпеки уповноваженими державними органами.

Суддя не повинен зловживати своїм правом на самовідвід.

Стаття 5. Чесність і непідкупність

Чесність і непідкупність судді – це основоположні принципи справедливого правосуддя.

Суддя не має права приймати матеріальні блага або послуги, якщо такі дії носять характер впливу на рішення у справі, яка перебуває у нього на розгляді,

або можуть спричинити конфлікт між обов'язками судді та його особистими інтересами.

Стаття 6. Рівність

Принцип рівності є однією з основних конституційних засад судочинства в Україні.

Суддя зобов'язаний рівно ставитися до осіб, справи стосовно яких розглядаються в суді, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних ознак, місця проживання тощо.

При виконанні професійних обов'язків суддя зобов'язаний створювати для учасників рівні умови, не повинен словами чи поведінкою демонструвати прихильність або упередженість до учасників процесу з причин, які не відносяться до справи.

Суддя мусить вимагати від осіб, які беруть участь у судовому засіданні, утримуватися від проявів упередженості чи прихильності на підставах, що не відносяться до справи, за винятком випадків, які можуть бути виправдані законним чином.

Суддя мусить бути чемним, вміти володіти собою, уникати конфліктних ситуацій при спілкуванні з учасниками судового розгляду, колегами, співробітниками суду, членами правової спільноти, іншими особами та вимагати такої ж поведінки від вказаних осіб.

Стаття 7. Компетентність і старанність

Компетентність і старанність є передумовами належного виконання суддею своїх обов'язків.

Виконання суддівських повноважень для судді має пріоритет над усіма іншими видами діяльності.

До суддівських повноважень належать здійснення судочинства та виконання інших повноважень, визначених законом, які стосуються суддівської посади та діяльності суду.

Суддя повинен виконувати свої обов'язки добросовісно, старанно та в розумні строки, сприяти мирному врегулюванню спорів.

Суддя повинен докладати розумних зусиль для вдосконалення своїх знань, навичок та особистих якостей, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Суддя повинен бути поінформованим про суттєві зміни у міжнародному та національному законодавстві.

Суддя має право для вдосконалення свого професійного рівня проходити відповідну підготовку.

Стаття 8. Конфіденційність

Суддя зобов'язаний не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої кімнати.

Суддя не має права розголошувати інформацію, що стала йому відома у зв'язку з розглядом справи в закритому судовому засіданні. Він не може робити публічні заяви стосовно справ, які перебувають у провадженні суду, коментувати такі справи в засобах масової інформації та піддавати сумніву судові рішення, що набрали законної сили.

Стаття 9. Несумісність, попередження конфлікту інтересів та корупції

Перебування на посаді судді несумісне із зайняттям посади в будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом.

Суддя не має права займатися підприємницькою або адвокатською діяльністю, будь-якою іншою оплачуваною роботою (крім викладацької, наукової і творчої діяльності), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Суддя не має права використовувати свій статус, авторитет судді, службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою отримання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб.

Суддя не повинен допускати використання авторитету його посади іншими особами для досягнення особистих інтересів.

Суддя може приймати дарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність та пожертви з обмеженнями, встановленими законами України.

Суддя зобов'язаний бути обізнаним про свої матеріальні інтереси та вживати розумних заходів для одержання інформації про майно і джерела його походження, фінансовий стан та матеріальні інтереси членів своєї родини.

Суддя зобов'язаний щороку у визначений законом термін подавати за місцем роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік.

Стаття 10. Заборона на участь у політичній діяльності

Суддя не може належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках.

Стаття 11. Право на участь в діяльності, пов'язаній із розвитком науки, освіти і законодавства

Суддя, з урахуванням вимог щодо пріоритетності виконання суддівських повноважень, має право на участь у діяльності, пов'язаній із розвитком науки, освіти і законодавства.

Суддя може займатися науковою, викладацькою діяльністю в обсягах та порядку, встановлених законами України; брати участь у наукових форумах, конференціях, круглих столах, публічних дискусіях; виступати з публічними доповідями та лекціями; бути автором або впорядником книг чи статей; займатися іншою не забороненою законодавством про статус суддів діяльністю.

Стаття 12. Право на участь у громадській діяльності

Суддя має право займатися громадською та благодійною діяльністю, за винятком випадків, визначених законом, за умови, що така діяльність не шкодить авторитету суду. При цьому суддя повинен уникати ситуацій, коли його ім'я та статус судді використовуються для реклами громадських організацій або рухів, залучення нових членів, реалізації будь-яких проектів.

В інтересах громадських організацій суддя не може надавати юридичні консультації, виступати представником у судових справах, займатися збором, розміщенням, зберіганням та розподілом коштів.

Стаття 13. Право на участь у професійних асоціаціях

Суддя може бути засновником професійних об'єднань та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення професійного рівня.

Стаття 14. Взаємовідносини з органами державної влади та органами місцевого самоврядування

У відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування суддя повинен виходити з конституційних засад розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову та уникати ситуацій, які можуть викликати сумнів у його незалежності та неупередженості.

Суддя повинен утримуватися від публічних оцінок діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Суддя може виконувати представницькі функції в державних, офіційних та інших заходах у зв'язку з культурними, освітніми подіями тощо.

Стаття 15. Взаємовідносини із засобами масової інформації, публічні виступи

З метою виключення надмірного зовнішнього впливу, підтримки незалежності та безсторонності судді повинні демонструвати обачність у своїх відносинах із засобами масової інформації.

Право громадськості на отримання інформації щодо здійснення правосуддя реалізується шляхом прийняття суддями зрозумілих і вмотивованих рішень.

Суддя може сприяти засобам масової інформації в об'єктивному висвітленні діяльності судів та суддів, характеру, обсягу, обмежень та складності роботи судів.

При цьому суддя має право роз'яснити прийняте ним судове рішення; надати інформацію щодо процесуальної стадії, на якій перебуває розгляд справи; висловити думку щодо тлумачення та практики застосування норм права безвідносно до конкретної справи.

Суддя не має права піддавати публічному сумніву судові рішення, які набрали законної сили.

Втілюючи принцип відкритості судового процесу, зокрема вирішуючи питання про висвітлення розгляду судових справ, суддя повинен знайти баланс між свободою слова і відкритістю та завданнями захисту людської гідності, приватності, репутації, презумпції невинуватості; взяти до уваги думку осіб – учасників процесу; врахувати вплив застосування фото- і кінозйомки, відеозапису, а також транслявання судового засідання на поведінку осіб, які беруть участь у слуханнях, та сам процес розгляду справи в судовому засіданні.

У відносинах з представниками засобів масової інформації суддя має бути чемним, володіти собою, уникати конфліктів та вимагати такої ж поведінки від представників ЗМІ.

У випадку тиску чи необґрунтованих нападок з боку засобів масової інформації або шляхом їх використання суддя має право вжити адекватних заходів реагування, зокрема шляхом звернення за захистом до органів суддівського самоврядування або до органів чи осіб, уповноважених судом на спілкування із засобами масової інформації.

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Кодекс набирає чинності в день його затвердження з'їздом суддів України.

2. Порушення стандартів професійної етики, встановлених цим Кодексом, не тотожні складам дисциплінарних проступків та підставам дисциплінарної відповідальності суддів.

3. Для надання суддям консультативної допомоги щодо відповідності їх службової чи приватної діяльності правилам етики суддів, при Раді суддів України утворюється дорадчий орган – комісія з питань суддівської етики.

Комісія з питань суддівської етики формується Радою суддів України шляхом обрання виключно із числа суддів, які мають значний досвід суддівської діяльності та користуються довірою та авторитетом у колективах судів. Очолюється комісія членом Ради суддів України.

Комісія з питань суддівської етики діє на підставі положення, яке затверджується Радою суддів України.

Висновки комісії з питань суддівської етики затверджуються рішеннями Ради судів України.